

جامعة المصطفى العالمية

جزوه درسی

مطالعات اسلامی در غرب

(دوره کارشناسی)

گروه تاریخ اسلام

گرد آورنده:

راشد علی چاندیو

طبق تدریس استاد محمدرضا فقیه ایمانی

مدرسه:

مجتمع آموزش عالی امام خمینی (ره)

مجامع الطلاب

منبع جزوات و نمونه سؤالات حوزوی

فصل اول

مقدمات بحث

شرق فرهنگی: مجموعه های گوناگون انسانی که با وجود زبانها، نژادها و دین های مختلف، با نوعی اشتراک در سبک، اندیشه و روش زندگی، در سرزمین های شرقی زندگی می کنند.

تعریف شرق شناسی، استشرق، خاورشناسی و یا مطالعات شرقی:

تعاریف شرق شناسی تا سال ۱۷۷۹ در انگلستان و ۱۷۹۹ در فرانسه بعنوان علمی شناخته شده، مطرح نبود و در این دو مقطع زمانی، بعنوان دانش شناخت شرق مطرح شد که معادل غربی آن استشرق است که در لبنان در قرن ۱۹ استعمال گشت.

تعریف اول: در یک مفهوم عام هر نوع مطالعات نسبت به شرق را شرق شناسی می گفتند این تعریف مربوط به دوران پس از جنگ های صلیبی و همزمان با رنسانس می باشد و مربوط به زمانی است که زمینه های سیطره شرق فراهم می شد.

دوم: در یک مفهوم خاص، مطالعات و بررسی جنبه های جغرافیایی، فرهنگی و تمدنی ملت های شرقی است؛ این تعریف مربوط به دوران پس از رنسانس می باشد.

انگیزه های مستشرقین برای مطالعه شرق:

از نظر اهداف، استشرق به سه دسته تقسیم می شود.

۱: استشرق دینی یا عقیدتی، که پاپ ها و کشیش ها و سایر کسانی که مرتبط با مسائل مذهبی هستند در این گروه جا دارند؛ آنها

برای گسترش مسیحیت در شرق به استشرق پرداخته اند از جمله

۱. پطرس کشیش: که اولین بار قرآن را ترجمه کرد.

۲. گلدزهر: قرآن شناس یهودی مجاری.

۳. تئودور نولدگر: قرآن شناس آلمانی.

۴. آرتور جفری: نویسنده کتاب و راه های دخیل در قرآن.

۲. استشراق سیاسی و نظامی: مقامات سیاسی یا نظامی با مقاصد استعمار شرق به خاورشناسی پرداخته اند از جمله

۱: لورنس، جاسوس انگلیسی که طراح و مجری تجزیه امپراطوری عثمانی بود.

۲: لوئی ما سینیون، شیعه شناس فرانسوی.

۳. استشراق علمی و فرهنگی: کسانی که جذب جنبه های علمی و فرهنگی شرق شدند و از روی کنجکاوی علمی به شرق

شناسی پرداخته اند. مثل

اپزوتسو، اسلام شناس و قرآن شناس راپنی.

گوستاو فولگل که معجم الفاظ قرآن را تنظیم کرده است.

رول لابوم که معجم موضوعی آیات قرآن را تالیف کرده است.

دیدگاه های رایج در مورد اهداف مستشرقین عبارتند از:

۱. دیدگاه افراطی: کسانی بر این باورند که هدف خاورشناسان، استعمار و سلطه بر شرق بوده است و مستشرقین همه خائن

اند و چون نسبت به قرآن قابل تعریف، یا اقدام به تصرف اسلام کرده اند فرقه سازی و تشکیک در وحی قرآن و نبوت،

از کارهای آنان است. به غارت بردن صنایع سرشار سرزمین های شرقی و عقب نگه داشتن شرقی ها از ثمرات اقدام آنان

است.

۲. دیدگاه های تفریطی: معتقد است که قصد مستشرقین خدمت به شرق و شرقی بوده است و نباید با نگاه منفی به آنان

نگریست، صاحبان این دیدگاه معمولاً مترجمان و مبلغان فرهنگ غربی و به اصطلاح غرب زدگان هستند.

۳. دیدگاه میانه: اعتدلال می گوید نباید همه مستشرقین را خائن یا همه را خادم دانست بر خی از آن سوء نیت داشته اند و

برخی دیگر با انگیزه های علمی و فرهنگی، دینی و تجاری و.. فعالیت کرده اند و نتایج خوبی هم بیار آورده اند. مثلاً

احیاء، تصحیح، چاپ کتب خطی، ترجمه قرآن به زبان های اروپایی، معجم نگاریهای برای قرآن و حدیث (وسینگ

هلندی) که: المعجم المفهرس الالفاظ، حدیث نبوی، را نوشته است. دائرة المعارف قرآن، لایدن، و...

فهرست نگاری های، دائرة المعارف ها و.... (دائرة معارف اسلامی)

اسلام شناسی یا مطالعات اسلامی

مطالعات اسلامی عبارت است از هر تلاشی که از سوی دانشمندان مغرب زمین، از زمان ورود اسلام به اسپانیا تا اکنون برای شناخت زبان و ادبیات، تاریخ و تمدن، اندیشه های دینی و فرهنگی سرزمین های اسلامی صورت گرفته است.

نکته: باید دانست، عربی بودن زبان اسلامی این اشتباه را برای برخی خاور شناسان پیش آورده است که عرب شناسی و مطالعات عربی، همان اسلام شناسی و مطالعات اسلامی است که این دیدگاه برخاسته از دو بینش زیر است:

۱: تعصب غربی: یعنی برای تنقیص (ناچیز شمردن) اسلام و مسلمین، از سوی غرب اسلام تنها معادل عرب و فرهنگ عربی تلقی می شد.

۲: تعصب عربی: اعراب اصرار داشته و دارند، که اسلام همان عرب است یعنی بگونه ای اختصاصی کردن اسلام برای قوم عرب از همین رو بحث های عرب و عجم به شدت مطرح شده است

فصل دوم

پیشینه مطالعات شرقی در غرب و تاثیر آن بر مطالعات اسلامی

آغاز شرق شناسی

تعارض انکارناپذیر شرق و غرب بر سر منافع مادی و یا تمایز جهانی از قدیم الایام رخ داده است.

دیدگاه های مربوط به آغاز شرق شناسی می گوید:

۱. جنگ های موته و تبوک، در زمان پیامبر ص

۲. تدریس زبان های شرقی (به فرمان مجمع وین) در قرن چهارده میلادی
۳. عصر ترجمه آثار اسلامی به لاتین
۴. جنگ های صلیبی
۵. دوران بعد از سقوط قسطنطنیه
۶. دوران استعمار اواخر قرن ۱۸ میلادی، بخصوص حمله با ناپلئون به مصر (۱۷۹۸ م)
آغاز شرق شناسی بوده است.

مطالعات شرق شناسی قبل از اسلام (یونان و روم)

در آثار یونان، قدیمی ترین دیدگاه ها نسبت به شرق وجود دارد

۱. آثار ادبی مثلا منظومه ایلید (هومر).
 ۲. آثار سفرنامه ای مثلا فیثاغورث.
 ۳. آثار تاریخی هرودوت
 ۴. آثار جغرافیائی کتبوس
 ۵. آثار وقایع نگاری همراهان اسکندر در فتوحات
- شرق شناسی در آثار روم نیز بیشتر جنبه جغرافیایی داشته است.

تاثیر اسلام در نگاه غرب به شرق

الف: برخورد و تعامل قرآن با ادیان اروپایی

ب: رفتار پیامبر اکرم ص با ادیان اروپایی

(هجرت به هبشه (۱۰ بعثت) نامه پیامبر ص به امپراطور روم، جنگ موته ، ماجرای مباحله)

مطالعات اسلامی در بیزانس

پس از فتوحات اسلامی دشمنی روم شرقی نسبت به اسلام برانگیخته شد.

شبهات و اتهامات مستشرقان نسبت به اسلام

- ۱) اسلام ریشه در شرک و بت پرستی جاهلیت دارد.
- ۲) وحی منشأ نفسانی دارد و نه رحمانی.
- ۳) انکار معجزات
- ۴) تناقضات در قرآن
- ۵) ساخت و پرستش مجسمه پیامبر ص
- ۶) تعدد زوجات
- ۷) ماجرای زید و زینب

آیا مطالعات شرقی در یونان و روم در مطالعات اسلامی موثر بوده است؟

در جواب این سوال به چند نکته باید توجه کرد.

۱. تمدن رومی، تمدنی کاملاً یونانی نبود، چون امپراطوری بزرگ روم بخش‌های از فرهنگ و تمدن یونانی را فقط در بخش شرقی خود پذیرفت پس می‌توان گفت تنها امپراطوری روم شرقی (و نه امپراطوری بزرگ روم) متأثر از فرهنگ یونانی بود.
۲. نگاه رومی‌ها نسبت به شرق مثل نگاه آنها نسبت به یونان و مناطق مجاورش، نگاهی تحقیرآمیز، برتری‌جویانه و سلطه‌خواهی بود.
۳. تلاش‌های شرق‌شناسی و اسلام‌شناسی انجام گرفته در بخش‌های مختلف سرزمین‌های پهناور اما غیر مستقیم (پراکنده) غرب (از یونان تا انگلستان) مرتبط باهم و متأثر از هم نبوده است.

۴. مطالعات اسلامی در غرب، ادامه مطالعات اسلامی در بیزانس و مطالعات شرقی در یونان و روم نبود است مخصوصاً وقتی بدانیم مطالعات اسلامی مصطلح، از اسپانیا آغاز شد.
۵. حکومت اسلام، ادامه حکومت ساسانی نبود تا بتوان بر خورد با مسلمین را ادامه بر خورد یونان و روم با رقیبشان، ایرانیان دانست.
۶. موضع اروپا و موضع روم شرقی نسبت به اسلام و مسلمین متفاوت از هم بوده است، مسیحیت شرک آلود اروپا با مسیحیت توحیدی بیزانس تفاوت داشت.
۷. دشمنی مسیحیان اروپا با مسلمانان را نمی توان به دشمنی مسیحیان مجاز با اسلام نسبت داد، تا نتیجه گرفته شود، این دشمنی از شبه جزیره عربستان به امپراطوری بیزانس و سپس به غرب کشیده شده است.

فصل سوم: مراحل مطالعات اسلامی در غرب

در واقع سه جریان در سیر مطالعات موثر بوده است:

۱. تحولات فرهنگی و سیاسی در غرب
۲. تحولات سیاسی و فرهنگی در شرق اسلامی
۳. روابط شرق و غرب

از آنجا که این سه جریان در قرون مختلف رخ داده است این تقسیم بندی را قرنی می نامیم.

۱. از اول تا قرن ده میلادی، آغاز آشنایی غرب با اسلام
۲. قرن ۱۱ ترجمه ی آثار عربی.
۳. قرون ۱۲ و ۱۳ جنگ های صلیبی.

۴. قرون ۱۴، ۱۵ و ۱۶ تغییر دیگر غرب، خطر ترکان عثمانی

۵. قرون ۱۷ و ۱۸ رنسانس و گسترش ارتباط با شرق.

۶. قرون ۱۹ و نیمه اول قرن ۲۰ استعمار

۷. نیمه قرن ۲۰ رویکرد حقیقت جویانه غرب

تقسیم بندی های مطالعات اسلامی غرب بر اساس رویکرد های گوناگون :

اول: ۱. فتوحات اعراب در اروپا. ۲: جنگ های صلیبی. ۳: رنسانس ۴: خطر عثمانی ۵: تجارت با شرق. ۶: انقلاب صنعتی و گسترش اسلام، دوران جدید عربی.

تقسیم بندی دوم ۱: قرون وسطی. ۲: عصر عثمانی. ۳: دوره جدید. ۴: نیمه دوم قرن ۲۰.

تقسیم بندی سوم: ۱: دفاع از غرب. ۲: تبشیر در شرق. ۳: استعمار غربی. ۴: تحقیق علمی.

تقسیم بندی چهارم: ۱: افسانه پردازی در باره اسلام. ۲: کمبود اطلاعات صحیح در مورد

اسلام. ۳: وجود اطلاعات درست و نادرست. ۴: تحقیقات عالمانه.

تقسیم بندی پنجم: ۱: تهمت افترا (قرون وسطا) ۲: تنقیص اسلام. ۳: اصلاح اسلام. ۴: ترکیب اسلام.

تقسیم بندی ششم: ۱: ترجمه اسلامی از عربی به لاتین. ۲: ترجمه از لاتین به اروپایی. ۳: ترجمه عربی به اروپایی. ۴: ترجمه مسلمین.

مراحل هفتگانه سیر مطالعات اسلامی در غرب:

۱. آغاز آشنایی غرب با اسلام (از اول تا پایان قرن ۱۰ م)

الف: ۴۰۸ تا ۴۱۴ گوت های ژرمن تبار با روحیه قتل و غارت، از شمال اروپا به جنوب فرانسه حمله کرده و سپس اسپانیا (سرزمین غربی روم) را از سلطه امپراطوری خارج نمودند.

ب: نیمه دوم قرن چهارم، گوتها متأثر از تبلیغات اولفیلائی کشیش به آئین توحیدی مسیحی آریانیسم گرویدند. آریوس رهبر کلیسای اسکندریه بر علیه تثلیث شرک آمیز مسیحیت کاتولیک ایستاد اما این منازعه در اسپانیا به سود کاتولیک ها تمام شد و در سال ۵۸۷ گوتها کاتولیک شدند.

ج: در سال ۵۹۰ گریگوری هفتم ژرمنی، پاپ شد و مبارزه بر علیه غیر کاتولیک به سیطره مذهب کاتولیک بر سراسر اروپا انجامید.

د: در سال ۵۹۹، اسپانیا که بخشی از اروپا بود به عنوان غرب فرهنگی، سیاسی و مذهبی شناخته شد.

- کاتولیک های جنوب اروپا حتی قبل از فتح اندلس (۹۱ هجری ۷۱۰ میلادی) واقف به اقتدار سیاسی نظامی مسلمین بودند، کنت ژولیان از نزدیکان شاه معزول گوتی برای اعاده قدرت خود و انتقام از لودریک حاکم، از موسی بن نصیر (والی آفریقه) در خواست کمک می خواست و قرار می گذارند که نیرو از مسلمین و تجهیزات از ژولیان باشد.
- از سوی دیگر یهودیان هم برای رهایی از ظلم و ستم گوتهای وحشی و هم برای آزادی تجارت به کمک مسلمین برای سرنگونی حکومت گوتهای و برای فتح اندلس به عرصه آمدند، بدین ترتیب شرایط تشکیل حکومت مسلمین در این بخش در اروپا (اندلس) فراهم شد و زمینه برای شناساندن اسلام به گوتها مساعد شد.
- حضور مسلمین در اروپا و عنایت به علم و هنر و توجه به ضعیف و محرومین و آزادی مناسک دینی برای غیر مسلمین و بطور کلی جلوه های فرهنگی و تمدنی اسلامی گرایش ساکنان این مناطق را به اسلام در پی داشت
- (پیدایش) مولدون: فرزندان مسلمانی که نتیجه ازدواج فاتحین مسلمانان با دختران اسپانیایی بودند، و اما مستعربان یعنی غیر مسلمانانی که بدلیل علاقه به اسلام و مسلمین خود را شبه مسلمانان می نمودند.

مقامات سرزمین های فتح شده سه دسته بودند.

۱. به مناطق دیگر اروپا فرار کردند.

۲. به خدمت مسلمین در آمدند.

۳. مانند شهروندی عادی، زندگی می کردند.

- همه آنچه گفته شد، باعث اعتراض بلکه اقدامات اسلام ستیزانه مقامات کلیسا شد از جمله اقدامات شهادت طالبانه

”جنبش شهادت طلبی چه بود؟“

عده ای از کشیشان با آگاهی به این حکم اسلامی که مجازات سب و لعن پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم اعدام است، درملاء عام اقدام به جسارت به پیامبر ص کردند و سپس دستگیر و اعدام شدند، کلیسا بعنوان خونخواهی آنها، علیه مسلمین جوسازی کرد، و از این طریق مولدان و مستعربان را علیه حکومت اسلامی شوراند، رهبر این جنبش، کستشیب اول جیوس بود که در سال ۸۵۱ میلادی دستگیر شد ولی عفو گردید و سپس با ادامه اقدامات جسارت آمیز ظالمانه در ۸۵۹ اعدام شد. اما این اقدامات تاثیر منفی قابل توجهی نگذاشت بلکه اروپائیان بی توجهی به تعصب کلیسا و تحت تاثیر رفتار های علمی و فرهنگی مسلمین علاقمند به شناخت بیشتر و بهتر اسلام شدند.

قرن ۱۱ تلاش برای ترجمه آثار عربی به لاتینی.

زمان: از قبل از جنگ های صلیبی

مکان: اناتولی و اسپانیا.

موضوع آثار علمی (دینی) مثل ریاضیات و نجوم.

مترجمین: جربرت، او رالیاک و قسطنطین آفریقی

متون: زیچ منصور (جربرت)

پزشکی، (کنستاتین)

نکته: این آثار چون صرفاً علمی بود، خالی از موضع گیری نسبت به اسلام بود.

. قرن ۱۲ و ۱۳ دوران جنگ های صلیبی

با خطابه حماسی پطرس ناسک در مجمع کلمون که مدعی شد مسلمانان بیت المقدس، زوار مسیحی قبر حضرت عیسی ع را آزار و شکنجه می کنند، جنگ صلیبی در سال ۱۰۹۶ میلادی آغاز شد و دو قرن طول کشید و بدون نتیجه ای برای مسیحیان با اخراج صلیبیان از عکا پایان یافت.

تلاش ها در این دوره (جنگ های صلیبی)

۱: ترجمه آثار علمی با هدف انتقال علم و تمدن اسلامی به غرب توسط پیشتاران شرق شناسی، با هدف شناخت اسلام، عمدتاً در زمینه ریاضیات، نجوم و طب.

۲: ترجمه و تالیف دینی با اهداف شخصی و تحریف اسلام در سه محور.

الف: قرآنی. ب: پیامبر. ج: اسلام.

دوره سوم: ۱: ترجمه آثار علمی: ۲: ترجمه آثار دینی و تالیف.

(ترجمه قرآن) را برت کایتانی و هرمان دلماطی زیر نظر پطرس

این ترجمه تحریف شده و توهین آمیز، بنیاد ترجمه های بعدی در قرون دیگر شد، باعث ذهنیت نادرست اروپائیان نسبت به اسلام گشت، همین ترجمه غیر واقعی، منحرف، از ترس تاثیر متن بر دیگران تا ۴۰۰ سال منتشر شد یعنی تا سال ۱۵۵۳.

ب: پیامبر: ۱: ترجمه ۱۰۰ سوال چهار یهودی از پیامبر ص و جوابهای حضرت می باشد که در برادرنده مطالب افسانه ای و اسرائیلیات است و بنام (آئین محمد)، منتشر شده.

۲: تاثیر اثری بنام (نسب محمد) پر از خرافات است.

ج: اسلام.

۱: رو و ابطال تالیف پطرس ۲: خلاصه از تالیف اسلام. ۳: نقد بر اسلام

این آثار (از جمله تالیفات و ترجمه ها) در مجموعه ای بنام "مجموعه تولدو" که مواضع فکری مقامات کلیسا درباره اسلام بود منتشر شد.

فعالیت های مستشرقان در این دوره ۲۰۰ ساله

۱: تالیف آثار. ۲: ترجمه آثار. ۳: سفرهای علمی. ۴: تاسیس نهادهای آموزشی.

۱: تالیف: ۱: توماس آکوئینی: بیش از ده هزار صفحه تالیفات دارد، او بصراحت گفته است که از آثار ابن سینا و غزالی ابن رشد و ابن میمون اقتباس کرده است.

۲: آلبرت کیبر: در فلسفه و علوم طبیعی تالیفات دارد.

۳: ریموند و مارتینی: کتاب خنجر الاسلام به زبان عربی و بر ضد مسلمین و یهود نوشته است، روش او روش استدلالی غزالی بر ضد مشائیان است.

۴: پطرس در زمینه قرآن و پیامبر تالیفات دارد.

۲: ترجمه: ۱. پطرس: ۲: ریموند اول. ۳: گیرارد رو گریمونا: ۱۷۸ اثر عربی را به لاتین ترجمه کرده است از جمله قانون.

۳: سفر های علمی:

۱. ادلارد اهل باث انگلستان برای تحصیل به اندلس، مصر لبنان، انطاکیه و یونان سفر کرده است، در زمینه های ریاضیات، طبیعیات و نجوم.

۲. میخائیل اسکات (اسکاتلند) به پارس، لندن (آکسفورد) و یولونی تولود برای تحصیل کرده است.

۳. توماس آکوسئینی به ناپولی ایتالیا، پارس دیرکلونه رفته است.

۴. ریموند و مارتینی، به تونس رفته و علوم دینی را فراگرفته است در مورد قرآن تسلط داشت و روایات صحیحین را حفظ کرده.

۵. راجریکن (انگلستان) در آکسفورد پارس ایتالیا تحصیل کرده است.

تاسیس نهاد های آموزشی.

۱. اسقف تولدو در سال ۱۱۳۰ یک مرکز ترجمه تاسیس کرد که در آن قرون مرکزیت داشت و از انگلستان و ایتالیا، آلمان، فرانسه طالبان علم به این مرکز رفت و آمد کردند.

۲. دربار تورما.. در سیسیل بخشی برای فعالیت های اجتماعی اختصاص داد.

۳. پاپ س.... دوم مدرسه ..چارتر را تاسیس کرد

۴. دانشگاه تولوز.

۵. دیرعکا را راهیان فرانسیکن تاسیس کرد.

مطالعات اسلامی در قرون ۱۲ و ۱۳ دو گونه بود.

۱. مستقل از جنگهای صلیبی، اگر چه در دوره نبرد ها .

۲. متأثر از جنگ های صلیبی بوده، انجام شده باشد یعنی حرکت های صرفا علمی بوده است (در اندلس و اسپانیا) .

۳. متأثر جنگ ها بود ، بدنبال ناکار آمدی روش های نظامی پدید آمد و گرایش به جنگ فکری فرهنگی شد.

علل پایان یافتن جنگ های صلیبی ۲۰۰ ساله چه بوده است ؟

۱: بی تاثیر شدن تبلیغات کلیسا یا دروغ در آمدن ادعا های مقامات کلیسا در مورد اعتقادات و رفتارهای مسلمانان و همچنین

وعده های مادی و معنوی کلیسا و امپراطوری بی نتیجه از آب در آمد.

۲ تلقی بی ثمر بودن روش های نظامی.

روش های جنگی کارآمد مسلمین.

نتیجه : تبدیل روش نظامی به جنگ فکری یا عقیدتی.

تصور عمومی مردم اروپا نسبت به اسلام در این دوران(صلیبی) یک تصور مثبت و یک منفی، پنجاه سال پس از آغاز جنگ ها

پتروس با ترجمه قرآن گفت اکنون می توان دشمن را شناخت این گفته را تحلیل کنید.

”ان المسلمین قوم متحرون کرما و افساء“ مسلمانان ملتی متمدن بزگوار و امین اند.

نظر عمومی مردم اروپا در دو قرن ۱۲ و ۱۳ دوران جنگ صلیبی دو گونه بود.

۱: مثبت: ان المسلمین قوم متحرون کرماء و افساء“

۲: منفی: اسلام دین زور و شمشیر است.

پیامبر اسلام ضد مسیح و دشمن او است.

اسلام دین دروغ و برای معکوس جلوه دادن حقائق است.

اسلام شهوات انسانی را آزاد گذاشته است.

۳: منفی: منشاء اسلام یهودیت و مسیحیت است.

سد های ۱۴، ۱۵، ۱۶ تغییر رویکرد غرب ، خطر ترکان عثمانی .

۱. جنگ های صلیبی با ناکامی مسیحیان از عملیات نظامی در ۱۳۹۱ پایان یافت.
 ۲. ریموند کشیش جزیره میورکا (جنوب اسپانیا) در کتابی به نام ”سقوط“ پیشنهاد کرد عملیات نظامی جایش را به تبلیغات فرهنگی بدهد، برای مسیحی کردن مسلمانان با هدف پس گرفتن اراضی مقدس.
 ۳. پس ، آموزش زبان عربی یک مقدمه ضروری است.
 ۴. در ۱۳۱۱ مجمع وین با پیشنهاد او موافقت کرد و فرمان آموزش زبان های شرقی (یعنی عربی عبری یونانی، سریانی) را در دانشگاه های اکسفورد، بلونی و چند جای دیگر صادر نمود.
 ۵. اهمیت مجمع وین دو تا است.
- الف: رویکرد نظامی به رویکرد فرهنگ تغییر یافت.
- ب: بالا ترین مرجع (تقلید جهان مسیحیت، کلیسای) تصمیم گیری کلیسا کاتولیک آن را اعلام کرد.
۶. اندکی پس از پایان جنگ ها و اندکی پیش از تشکیل مجمع وین، امپراطوری عثمانی در ۱۲۹۹ تشکیل شد.
 ۷. عثمانی ها مرز های خود را گسترش دادن و قسطنطنیه در سال ۱۴۵۳ فتح شد و با احساس خطر اروپائیان، کشورهای مجارستان اتریش، آلمان و فرانسه متحد شدند.
 ۸. پس عوامل رشد مطالعات اسلامی در این قرون (سدها) از این قرار است:

الف: بیانیه مجمع وین. ب: خطر امپراطوری عثمانی. ج: وقوع رنسانس.

برخی تلاش های فرهنگی اروپا ضد مسلمین در سده های ۱۴ تا ۱۶.

۱: خواران (اهل منسگوویا) ترجمه جدید از قرآن انجام داد و در مقدمه اش نوشت باید دانشمندان مسیحی با بحث و مناظره، مسلمین را شکست دهند، او برای ایده خود شروع به نامه نگاری به افراد مختلف نمود که موجب پدید آمدن آثار انتقادی در مورد اسلام شد.

۲: پاپ اینیاس سیلویوس نامه ای حاوی ادله ضد اسلام برای سلطان محمد فاتح نوشت و از او خواست مسیحی شود.

۳: مارتین لوتر موسس فرقه پروتستانیسم، اگر چه با کلیسای کاتولیک مخالف بود اما مثل دیگر مقامات مسیحیت، با اسلام مبارزه می کرد ترجمه رابرت کایتانی و هرمان دلماطی کرد در سال ۱۱۴۳ زیر نظر پطرس محترم انجام ولی منتشر نشده بود، را همراه با ردیه برقران به قلم مونتته کروچه و مقدمه از خودش ۱۵۴۳ منتشر کرد.

۴: دانشگاه های متعدد در شهر های مختلف اروپا به منظور آموزش زبان های شرق و ادبیات عرب و علوم اسلامی تاسیس شد.

۵: ترجمه آثار علمی مسلمین از عربی به زبان های اروپایی ادامه یافت، در قرن ۱۴ تعداد ۱۱۱ جلد کتاب ترجمه شد.

گوستاولوبون فرانسوی: حدود پنج شش قرن، متون علمی دانشگاه های اروپا، ترجمه های عربی به لاتین بود.

۶: صنعت نو بنیاد چاپ، انتشار این آثار را چند برابر کرد.

۷: انتقال مخطوطات اسلامی به غرب که استشرق جذب را پدید آورد.

دوره پنج:

سیره های ۱۷ پ ۱۸ عصر روشنگری در اروپا، گسترش ارتباط با شرق

سفرهای: الف: سیاسی. ب: علمی. ج: تجاری. د: هنری (اروپائیان به شرق)

نگارش سفر نامه ها و چاپ آنها: سفر نامه های مربوط به ایران، هند ترکیه، راپن تعداد سفرها و سفر نامه ها، قرن ۱۷ را سفر نامه ها کرد.

سفرنامه های، دارای اطلاعاتی در زمینه های

الف: فرهنگی: آداب و رسوم، عقائد و مناسک

ب: هنری: خطاطی، نقاشی، مجسمه سازی و معماری.

ج: اجتماعی: طبقات اجتماعی، حرکت های اجتماعی، جریانات اجتماعی..

د: جغرافیایی: منابع روی زمین و زیر زمین (معادن)،

اوضاع و احوال اقلیمی بود که موجب افزایش بیشتر سفرها می شود.

عوامل موثر مهم در تعبیرات رویکرد غرب به اسلام در عصر روشنگری

الف: کاهش خطر عثمانی. ب: افزایش خرد گرایی. ج: رفت و آمد مستمر غربی ها به شرق.

با این تغییر رویکرد آثار مثبت زیادی منتشر شده از جمله نوشته های فرانسوا مار ولتر (۱۶۹۴ تا ۱۷۷۸) از اهمیت خاص بر خورد دار است.

چون در آثارش سیر از بدنیستی و حمله به اسلام و بعد از موضع متعادل تا اعتقاد به این که اسلام برترین دین دنیا است مشاهده می شود.

مواضعش آنگونه متحول شده بود که در وصیتنامه اش نوشته "من در حق محمد بسیار بد کردم"

تلاش های فرهنگی پس از تغییر رویکرد (ص ۷۴ تا ۷۶)

۱: تاسیس کرسی های زبانهای شرقی و غربی در دانش گاه لیدن، هلند، آکسفورد، المان کمبریج.

۲: تاسیس نهادهای زبان های شرقی و غربی، مدرسه ملی زبان های شرقی پارس، مدرسه ملی زبانهای شرقی، مرکز علمی لیزن مانند، انجمن سلطنتی آسیایی بنگال کلکته.

۳: تاسیس کتابخانه ها: الف: کتابخانه مرکز علمی لیدن هلند. ب: کتابخانه دانشگاه آکسفورد. ج: کتابخانه دانشگاه کمبریج. د: کتابخانه دانشگاه واتیکان. و: کتابخانه موزه برتینیا. ز: کتابخانه اسکوریا اسپانیا.

۴: گرد آوری (جمع آوری) کتاب برای کتاب خانه ها از طریق انتقال متون خطی و چاپی از شرق به غرب به شکل: الف: سفر

محققین به شرق. ب: سفر بازرگانی به شرق. ج: وقف کتاب خانه های شخصی.

۵: آموزش سفیران سرکنسول ها، بازرگانان، پروهشگران.

۶: ترجمه آثار ادبی هنر غیر اسلامی شرقی مثل کلیله دمنه محیط های ادبی و هنری غرب تا ثیر گذاشت بطوری که می توان

آن را از ریشه های پدیده رومانستیم غرب دانست.

۷: قرن ۱۹ تا نیمه اول قرن ۲۰ در دو مرحله بررسی می شود.

الف: از اول قرن ۱۹ تا جنگ جهانی دوم.

ب: از جنگ جهانی دوم تا حال

مرحله الف: شکوفایی صنعتی غرب و تلاش برای بدست آوردن مواد اولیه ارزان برای حد اکثر کردن سود اقتصادی.

▪ پیدایش دوران استعمار با حمله ناپلئون به مصر و اشغال آن برای تامین هدف فوق و تشویق شدن دیگر کشورهای اروپایی به استعمال مناطق شرقی.

▪ بازگشت نگاه تحقیر آمیز شرق در پی سیطره آنها بر سرزمین های اسلامی که حسن برتری به آنان داده بود.

▪ مطالعات شرقی، اطلاعات لازم برای غارت منابع شرق را به غربیها می داد.

▪ خاورشناسان این دوره علاوه بر دانشگاهیان بازرگانان، سیاست مداران مرتبط به شرق درجه داران ارتش و حتی فورترسان را شامل می شد.

▪ انگیزه های سیاسی اقتصادی جای انگیزه های قبلی را گرفت.

▪ پیدایش شاخه های مختلف علوم انسانی در منابع علمی دانشگاهی، در باره مطالعات شرقی، اسلامی باعث تفکیک دوباره

مطالعات علمی از انگیزه های استعماری شد حتی در دانشگاهها رشته مستقل مطالعات اسلامی را تاکید بر تاریخ و تمدن

اسلامی دائر شد.